

СТАНОВИЩЕ

От проф. д-р Адриан Георгиев, Софийски университет „Св. Климент Охридски“

Относно дисертационен труд на тема

ВАРИАЦИОННАТА ФОРМА В СЪВРЕМЕННИЯ РЕПЕРТОАР НА ФЛЕЙТА

Биргит Каро

Биргит Каро е педагог и преподавател по флейта, камерни ансамбли и начална музикална педагогика в няколко музикални училища в Австрия с ученици, носители на награди. Тя води майсторски класове за млади флейтисти и публикува два тома на учебник по флейта, и методика на обучението в издателство „Доблинггер“ във Виена. Изнася концерти като камерен изпълнител, музикант в оркестър и солист с широкообхватен репертоар - от барокова до съвременна музика. Тя е основателка на ансамблите Трио Белария (орган, сопран и флейта) и Трио Мисаби (акордеон, арфа, флейта) и активен член на Le Agane, международен ансамбъл за хибридна флейта, основан от италианската флейтистка Луиза Село. Участва в майсторски класове с Янош Балинт, Вил Оферманс, Карин Реда, Ервин Кламбауер, Лаура Левай Аксин, Луиза Село, Фуруг Карими Даджафар-Задех, Бернхард Крабач, Дирко Ючем, Нина Асимакопулос, Алберто Алмарца, Бернхард Визингер (джазфлейта), Андраш Адорян, Филип Бернолд, Борислав Ясенов, Татяна Къркелич, Дерек Джоунс, Кийт Ъндървуд, Уенди Стърн, Клаудия Джотолли, Естер Алфьолди Борус и Ферештех Тахбар.

Биргит Каро в продължение на години усъвършенства уменията си по флейта и познанията си за флейтовия репертоар по целия свят. Участва във фестивали като „Settimana della composizione - седмица на композицията“ под ръководството на Фабио Нидер, „Festival Udine Castello“ и „Udinestate“ в Италия, конгреси на Националната флейтова асоциация в Америка, „Imago Sloveniae Festival“ в Словения или „Qingdao Music Festival“ в Китай. В Нов български университет в София, България, тя е докторант в класа на проф. Луиза Село в областта на флейтовото изпълнителство със специален акцент върху интерпретацията на нова музика за флейта.

Дисертационния труд на Биргит Каро „Вариационната форма в съвременния репертоар на флейта“ е структуриран в три глави, увод, и заключение. Предоставеният ми автореферат отговаря на съдържанието на дисертационния труд, както и списъкът с публикации и концерти по тематиката на дисертационния труд. Не бих могъл да цитирам в становището си огромния и впечатляващ брой концерти, просто ще вам своята отлична оценка за предоставените материали. Като предмет и обект на изследването са изведени музикално-естетически аспекти, които характеризират звуковото и композиционното разчупване на канона, както и атоналната музика, особено додекафонията на Арнолд Шьонберг. Тези техника и философско-музикално разбиране се разглеждат през призмата на 21-ви век, следвайки виенския композитор Райнър Бишоф, ученик на Ханс Ерих Апостел, който от своя страна е учил при Албан Берг и самия Шонберг. Бишоф вероятно е един от малцината – ако не и единственият – който композира строго по дванайсеттонова система и създава додекафонични произведения за флейта в тясно сътрудничество с италианската флейтистка Луиза Село. Звукът по

никакъв начин не отстъпва на останалите параметри на *вариацията*, която дефинира всички аспекти на дванайсеттоновия ред във всяко отношение и функционира като носител на чувства и съдържание. Както вече казах, основна цел на дисертационния труд е изследването на *вариацията* в нейните многобройни форми. Ръководейки се от значителните промени в конструкцията и инструменталната техника на флейта през вековете, които намират отражение в *многообразието на* тоналния израз, мотивите и формалните схеми, които могат да *варира*т, се анализират в началото на текста с избрани произведения от минали епохи. През призмата на музикалната естетика след 1945 г. и колорита на херменевтичните метаезици получените знания се прилагат при интерпретационния анализ на съвременни произведения. Подборът на новите произведения за флейта се фокусира върху различни, *разнообразни* характеристики, които могат да бъдат идентифицирани дори извън чистата теория на музиката и музикален анализ. Тези приноси разширяват инструментите за анализ, за да позволят ориентиране в съвременната музика за флейта въз основа на *вариацията на* звука като акцент, който предава едновременно форма и съдържание. Акцентът върху музикалната *вариация* достига своята кулминация в додекафонията. Творбата за соло флейта от този период на виенския композитор Райнер Бишоф носи холистично разбиране за музиката и съвременното взаимодействие между композитор, флейтист и слушател.

По думите на Биргит Каро, вариацията като техника и форма винаги е била в основата на флейтовата музика. Този факт и различните му версии първоначално са обект на разглеждане в музикално-теоретичните трудове, докато в немюзикалните области философският подход към вариацията се заменя от анализите на произведенията.

За по-дълбоко вникване в предмета на дисертацията са избрани произведения от литературата за флейта, които докторантката познава добре от тяхното практическо изпълнение. В миналото е установена лична връзка с някои от композиторите на съвременни произведения; срещите от различни видове резонират в разсъжденията върху произведенията на Фабио Нидер, Волфрам Вагнер, Йоханес Берауер и Райнър Бишоф. Херменевтичният подход, включващ прозрения за вариацията от немюзикални дисциплини и философия, насочва аналитичната работа.

Една глава е посветена на теоретичното разглеждане на вариацията в различни области и по-специално в музиката. Музикалната естетика и техническите аспекти на конструкцията на флейтата водят до възпроизвеждането (мимесиса) на древногръцката философия и разсъжденията върху „красотата“ и „реалното“ в музиката, базирани на възгледите на Шьонберг.

Класически традиционният възглед за вариацията е обяснен чрез произведения от епохата преди 1945 година. Това са произведенията: „Les Folies d'Espagne“ от Марен Маре от бароковата епоха, „Соната за флейта и пиано, си-бемол мажор“ и „Вариации върху популярни песни за пиано и флейта ad libitum“ опус 105 от Лудвиг Ван Бетовен от класическата епоха, „Вариации върху песента ‚Trockne Blumen‘“ от Франц Шуберт като произведение на романтизма и „Фантазия брилянте“ върху „Кармен“ за флейта и пиано от Франсоа Борн като друго романтично произведение с препратка към формата.

Накрая друга основна глава се обръща към съвременни композиции за флейта. Събраните наблюдения от предишните глави се интегрират чрез херменевтично-холистичен подход. Подбраните произведения представят различни препратки към вариацията, както в музикално-теоретичен контекст, така и в миметични релационни

системи. Предмет на тази част са „Творба за пиколо“, „27 Haidenburger Vogellaute“ от Фабио Нидер, произведението „Variationen“ от Фридрих Фос, „Variationssuite“ от Волфрам Вагнер, „Новите дрехи на краля“ (по тема от Йозеф Хайдн) композирано от Йоханес Берауер, „Елегия за флейта“ от Марк-Андре Далбавие и додекафоничното произведение „Sello de Luisa, Tema e 23 Variazioni per Flauto alto solo“ от Райнър Бишоф.

Освен работата с литературата, избрани съвременни произведения за флейта са анализирани предимно на интерпретационно ниво, обяснени са свързаните с това въпроси относно вариацията и философията, както и различните проявления на вариацията в съвременния репертоар за флейта. Общото разглеждане на определението за вариация изяснява, че терминът и свързаният с него принцип на промяна, модификация и постигане на различни резултати излизат извън областта на музикалната теория и имат подобно контекстуално значение в математиката, в областта на езика и биологията на съответната дисциплина, която съществува. По този начин вариацията се анализира и като развитие, принцип, постоянна трансформация, промяна, прогрес и растеж, който е винаги прозрачен. Процесите на размисъл върху конструкцията на флейтата демонстрират вариативност в звука на флейтата поради нейния прогрес, който има специална позиция по отношение на изразяването в новата музика.

Научни приноси на дисертационния труд :

- Изследвана и анализирана е ролята на вариациите в новата флейтова музика за нейното разбиране на звуково структурно и интерпретативно ниво. Текстът обсъжда развитието и значението на вариацията като техника, форма и творческа идея в епохата на барока, класиката и романтизма, както и възможна интерпретация на това съдържание във връзка с избрана нова музика за флейта от ХХ и ХХІ век. Авторът демонстрира трансформацията на вариациите през епохите от все по-формално съображение към фактори на мета ниво чрез широкия съвременен звуков спектър на флейтата и полета, свързани с процесите на създаване на музика.
- Посочен, и анализиран е проблем в интерпретацията на съвременната музика: разнообразието от нова музика отваря творчески пространства, които изискват разширени подходи за интерпретация. Дисертацията предлага вариацията като общ знаменател, спрямо който могат да се анализират съвременни творби.
- Авторът представя хронологична селекция от произведения за флейта с позоваване на вариации от епохата на барока, класиката и романтизма, където са включени прозрения от историята на музиката и теорията на формата.
- Анализирана е позицията на новата музика за концертната сцена, изучаването на репертоара на концертиращи флейтисти и студенти и приемането му от публиката.
- Значителен принос на докторската дисертация е нейният аспект на интерпретация на мета-ниво в областта на вариацията, заедно с добре познатите съображения на формалната теория и вариацията като основна музикална техника.

Като имам предвид всичко посочено по-горе давам убедено своята най-висока оценка за дисертационния труд на Биргит Каро, и препоръчвам на уважаемото научно жури да присъди образователната и научна степен „ДОКТОР“ , в направление Музикално и танцово изкуство.

София, 09.01.2025 г.

проф. д-р Адриан Георгиев